

# Kurjer Łódzki

**Dziennik polityczny, społeczny i literacki**

Sobota, 20 października 1917 r.

CENA PRENUMERATY: w Łodzi z odnośnikiem do domu i na prowincji rocznie Mk 21, półrocznie Mk 10,50, kwartalnie Mk 5,25, miesięcznie Mk 1,75. Zagranicą kwartalnie Mk 6.

CENA OGŁOSZEŃ: Na stronie I-iej w tekście mk. 1,75 f. za wiersz pet. jedno-linowy. Nekrologja i Reklamy 75 f. za wiersz pet. Ogłoszenia zwyczaj. 50 f. za wiersz pet. Drobne po 7 f. za wyraz

## Przegląd polityczny.

Łódź, 20.X. 1917.

Zdobycie wysp Oesel i Dago było koniecznością dla wojsk niemieckich po zajęciu Rygi, ze względu na ich położenie geograficzne. Wyspa Oesel, obejmująca 2600 kilom. kwadr. przestrzeni, zamyka wejście do zatoki Ryskiej. Oddziela ją wąski, burzliwy kanał od wysuniętej bardziej na północ wyspy Dago obejmującej 900 kilom. kw.

Pod ostoną dział ciężkiego kalibru, ustawionych na ufortyfikowanych wybrzeżach, żaden okręt przedostać się nie może do zatoki Ryskiej, dlatego też jej zdobycie umacnia władanie przez wojska niemieckie Rygą z wybrzeżem, oraz zasłania armje niemieckie północno-wschodniego frontu. Jak Oesel broni wstępu do zatoki Ryskiej, tak znów wyspa Dago broni dostępu do wybrzeży estońskich.

Obie te wyspy, zamieszkałe przezważnie przez estończyków — rybaków, zapewniają władanie Kurlandją i Estonią, a pod względem wojskowym są nader doniosłego znaczenia punktami strategicznymi.

To też obie, a szczególnie wyspa Oesel, były starannie ufortyfikowane i dobrze uzbrojone.

Zdobycie, ich pomimo nader zręcznego i starannego przygotowania ataku ze strony niemieckiej, było zadaniem bardzo trudnym, nieomal niemożliwym, gdyby flota rosyjska sumiennie spełniła swoją powinność, chociaż przyznać trzeba, że cała akcja po stronie niemieckiej tak szybko i zręcznie była przeprowadzona, że omylił by mogła czujność daleko lepszej floty, niż rosyjska.

Zajęcie wysp na morzu Bałtyckim czyni możliwym atak na Petersburg, gdzie pod wpływem wieści o wypadkach na Bałtyku zapanowała panika. Zapewnieniom rządu tymczasowego nikt nie ufa i tłumy mieszkańców Petersburga cisną się na dworcach kolejowych po bilety, na podróż w głąb kraju. Rząd rewolucyjny jest jeszcze niezdeterminowany czy ma pozostać w stolicy nadewskiej, czy też przenieść się do Moskwy.

Pogłoskom, pochodzącym z Budapesztu, jakoby flota angielska, naruszywszy neutralność wód norweskich i szwedzkich, zdążyła na morze Bałtyckie dla podania pomocy Rosji, zaprzecza agencja telegraficzna Wolfa w depeszy z Berlina pod datą 17 b. m. Zaprzeczenie to motywują jej pochodzeniem z Budapesztu, dokąd przybyć miała ze Sztokholmu. Do Sztokholmu zaś nadeszła z Petersburga, jako wiadomość, oparta na depeszy, z Londynu otrzymanej.

Jaki wpływ na dalszy przebieg wojny mieć będą wypadki, zasie na Bałtyku, narazie przysądzać nie sposób. W Anglii wzrastają podobno dążenia pokojowe.

Haski dziennik „Nieuwe Courant” dowiadyuje się z Londynu o życiwej dla pokoju postawie grup angielskich, niedawno opornych samej myśli nawiązania rokowań pokojowych. Na tle sprawy Alzacji i Lotaryngji wyniki nieporozumienia po-

między Francją i Anglią. Lloyd George wyraził się, że trudno zagrzewać do wojny społeczeństwo angielskie w celu zdobycia dla Francji Alzacji i Lotaryngji. Anglia wystąpiła do wojny jedynie w sprawie Belgji. W kołach liberalnych Anglii panuje niechęć do programu gospodarczego rządu i istnieje zamiar obalenia gabinetu wojennego. Dlatego też Asquith wystąpił ze znaną mową w Leeds i nastąpiło zwołanie konferencji koalicji dla ponownej rewizji celów wojennych.

Z Wiednia nadeszła wiadomość, że pomiędzy kołem polskiem parlamentarnym a rządem dr. Seidlera nastąpiło porozumienie. W dniu 12 b. m. na posiedzeniu Koła, po wysłuchaniu sprawozdania o przebiegu rokowań z rządem, postawie konserwatysta Halden i socjalista Daszyński postawili następujący wniosek:

„W nadziei, że rząd spełni wszystkie obietnice względem Galicji, poleca Koło polskie swym posłom w Komisji budżetowej głosować za projekt budżetowy”.

Za wnioskiem tym oświadczyło się 29 posłów, przeciw wnioskowi głosowało 7 posłów, z których 2 ze stronnictwa katolicko-ludowego i 2 piastowców.

Odpowiedź rządu na żądania polaków galicyjskich, wręczona na piśmie przez prezesa ministrów dr. Seidlera zawiera następujące ustępstwa:

Do wszystkich ministerstw powołani zostaną szefowie i referenci polscy, o ile odpowiedni kandydaci będą do dyspozycji.

W stosunkach językowych na kolei przywrócony zostanie stan przedwojenny. Artykuły polityczne, dotyczące się kwestii wewnętrznej, nie będą podlegały cenzurze. Dozwolonym też prasie będzie omawianie stosunków austriacko-polskich. Rząd w zasadzie uznaje potrzebę mianowania namiestnika cywilnego dla Galicji. W Galicji Zachodniej zwinięte będą komendy rejonowe, ale ograniczenie w prawach Galicji Wschodniej jest wskazane przez konieczności wojenne.

Co do rekwizycji, rząd poczyni starania, by ograniczone były do wypadków najniezbędniejszych. Względem legionów rząd będzie działał w kierunku, by urzędywistniono życzenia polskie co do przeznaczenia ich na kadry wojska polskiego. Gimnazja w Białej, Czortkowie, Chrzanowie, Orłowej, oraz seminarjum naukowców w Białej będą upaństwowione.

W większych miastach Galicji przywrócone zostaną rządy autonomiczne.

St. Łp.

## Rozwiązanie N. K. N.

W Krakowie odbyło się posiedzenie N. K. N., na którym przyjęto następujące uchwały:

„Naczelny komitet narodowy uchwała rozwiązać się z chwilą powstania rządu polskiego i agendy swoje oddaje temuż rządowi. Do przeprowadzenia tego oddania, a w szczególności oddania legionów, jako kadrów armji polskiej, upoważnia N. K.

N. swoją komisję wykonawczą. Dalej upoważnia N. K. N. swoją komisję wykonawczą do rozpoczęcia rokowań z departamentami spraw politycznych komisji przejściowej b. Tymczasowej Rady Stanu na zasadzie uczynionej przez niego propozycji objęcia już teraz przez tę komisję biur informacyjnych zagranicznych N. K. N., w celu przekazania ich rządowi polskiemu.”

„Fundusze, które po zamknięciu pozostaną, uchwała N. K. N. przekazać rządowi państwa polskiego na cele opieki wojennej nad legionistami. Co do sposobu użycia tych funduszy zasięgnięto rząd polski opinii prezesa Koła polskiego i marszałka krajowego, prezydentów miast Krakowa i Lwowa, tudzież prezesa komisji wykonawczej N. K. N. Komisja kontrolująca ma pozostać w dotychczasowym składzie.”

Do komisji wykonawczej są wybrani pp.: Dąbski Aleksander, Downarowicz Stanisław, Dydyński Stanisław, Dzieduszycki Władysław, Federowicz Jan Kanty, Laskównicki Bronisław, Laskowski Kazimierz, dr. Habicht Ernest, Kosobudzki Piotr, dr. Mycielski Jerzy, Mycielski Edward, Ohly Ferdynand, Sare Józef, dr. Starzewski Tadeusz, dr. Słuszkiewicz Zdzisław, dr. Wereszczyński Antoni.

Prof. dr. Jaworski, wiceprezes N. K. N., zrezygnował z powodu nadwątłego stanu zdrowia.

Uchwały powyższe były poprzedzone obradami posłów demokratycznych, odbytymi w gmachu magistratu. Demokraci większością głosów oświadczyli się za likwidacją N. K. N.

## Niemcy katolicy w Król. Polskiem.

W sprawie omawianego obecnie w Łodzi zorganizowania pomocy religijnej dla Niemców katolików, ks. Szkopowski na szpaltach „Kurj. Warszaw.” pisze:

„Z okazji wizyty w Łodzi ks. prał. Worthmanna, prezesa Związku niemiecko-katolickiego, pisze „D. Warsz. Ztg.”; iż ma on zorganizować pomoc religijną dla Niemców katolików u nas. Wraz z towarzyszem, proboszczem dywizyjnym Pretillerem, organizują oni zebranie w Pfaffendorfie (fabryka p. Szajblerów w Łodzi).

Według relacji W. Z. pisze „Deutsche Post”, iż „dziwnym zbiegiem okoliczności nie pomyślano dotychczas o niemieckich katolikach w Polsce... Wśród Niemców na obszarze Polski Kongresowej mieszkała znaczna liczba katolików; o tych Niemców katolików nikt się nie troszczył. Liczbę tych Niemców katolików podać należy na 50000.”

Przeciwko temu musimy najkategoryczniej zaprotestować.

Od czasu, jak istnieje u nas większe skupienie Niemców, było nieustanną troską władzy duchownej, aby niemieckim katolikom zapewnić taką obsługę religijną, jaką posiadali swoi. W naszej archidiecezji w Łodzi, Ozorkowie, Zyrardowie, Zgierzu, Aleksandrowie, Konstantynowie i Pa-

bjaniach mianowano tylko księży mówiących po niemiecku. Kiedy w roku 1893 wysłano mnie do Łodzi, to przedtem dostałem odpowiednie zapytanie konsystorza co do znajomości języka niemieckiego.

W kancelarii parafjalnej interesant porozumiewał się po niemiecku, gdyż i sekretarz (organista w jednej osobie) musiał również znać język niemiecki. Przy kościele były dwa bractwa: polskie i niemieckie, dwa chóry kościelne, służba polska i niemiecka, dozór kościelny zaś składał się w połowie z Polaków i Niemców.

Spowiadaliśmy Niemców w kościele i chorych w domach po niemiecku bez żadnych trudności. Przemowy pogrzebowe dla Niemców były po niemiecku wygłaszane na żądanie.

W niedziele i święta były dwie prymale rano i dwie sumy z kazania w dwu językach. W Wielkim Poście po południu dla Polaków były „Gorzkie żale”, dla Niemców, którzy tego nabożeństwa nie znają — „Droga Krzyżowa” po niemiecku. Katechizacja dzieci niemieckich, przygotowujących się do pierwszej Komunii św., odbywała się po niemiecku, jak również pierwsza spowiedź i Komunia św.

Stosunek z parafjanami Niemcami był bardzo poprawny. Przyjmowali oni nasze zabiegi z wdzięcznością i na każdym kroku okazywali nam przyjaźń i przywiązanie, my również odsuwaliśmy wszelką politykę, bywaliśmy u naszych członków dozoru i parafjan Niemców, zawsze gościnnie podejmowani.

Piszę z osobistych wrażeń, więc dlatego w czasie przeszłym. Do dziś nic się nie zmieniło, więcej powiem, zwiększyła się liczba księży mówiących po niemiecku, gdyż nauka tego języka już od lat wielu zaprowadzona jest w seminarjum duchownym.

Identyczne stosunki panują we wszystkich diecezjach.

Te kilka słów były konieczne, gdyż przykroby nam było niezmiernie, gdyby podobnie niescisle wieści doszły do biskupów nadreńskich, którzy w ośrodkach polskich dbają o zaspokajanie potrzeb religijnych Polaków, sprowadzają księży z Poznaniańskiego i klerikom upatrzonym kładą się uczyć po polsku w seminarjum, żeby mieć kapłanów dla obsługi dusz polskich.

## Jutrzejczy „Dzień szkolny”.

Jak w roku ubiegłym, odwołujemy się dziś znowu do mieszkańców naszego miasta o poparcie materialne dla powierzonych nam 3-ch miejscowych szkół męskich społecznych.

Jak groźnie, jak rozpaczliwie przedstawia się dzisiaj sprawa szkół średnich, my jedni, przełożeni tych szkół, najlepiej zaświadczyć możemy. Setki rodziców w rozpacz, gdy termin płacenia czesnego nadchodzi. Ile też cichych, a gorzkich, fatalnych dzień ten wyciska.

A wszak nie o zbytek jakis, ale o najslusniejsze prawo ludzkie — o oświatę tu idzie. Wszak są to ludzie, co pragną swym dzieciom zapewnić tylko naukę...



Niestety, to rozbudzone pragnienie światła nauki, z któregoby się radować i najlepsze dla kraju horoskopy stawić należało, w dzisiejszych kraju warunkach zgora i nie-szczęściem dla wielu rodziców się staje. Setkom rodzin, stanowiskiem swym i aspiracjami najbardziej do należytego edukowania dzieci swych uprawnionym, nieszczęsna wojna fatalne stawia dziś veto.

W takiej chwili nie już prosty obowiązek miłości bliźniego, ale poważna troska o przyszłość kraju nakazuje nam odwołać się do społeczeństwa o śpieszny ratunek dla tych rzesz dzieci, nam powierzonych, a przed którymi jutro zamkną się mogą drzwi szkoły.

To też, szlachetni łodzianie, nie z żalem ani wyrzekaniem na twar-dosć serc Waszych do Was dziś idziemy: byłoby niesprawiedliwym nie podnieść tego, coście dotychczas dla szkoły polskiej robili. Udamy się do Was tylko z prośbą gorącą: niech Wam nie będzie natrętną ta puszka, która jutro na ulicach miasta ujrzy-ciel! Pamiętajcie jedno, że groź, który do niej włożył, to nie cza-sowe ran społecznych gojenie, ale przyszłości lepszej budowanie!

Wierzmy, że nie zawiedliśmy się, i dlatego z góry w imieniu swoim i powierzonej nam niezamężnej młodzieży serdecznie składamy Wam „Bóg zapłać“

Dyrektor 8-kl. Wyższej Szkoły Realnej Kupiectwa Łódzkiego:

Wacław Kloss.

Dyrektor Gimnazjum Tow. „Uczelnia“:

Jan Czeraszewicz.

Dyrektor 4-kl. Szkoły Handlowej Tow. Szerzenia Wiedzy Handlowej:

Roman Trulin.

## Kronika

— **Wśród harcerzy polskich.** W celu uczczenia pamięci Naczelnika narodu, Tadeusza Kościuszki, łódzki związek harcerzy polskich urządził wczoraj wieczorem w lokalu Handlowców polskich uroczysty obchód, który zgromadził wiele publiczności.

Uroczystość rozpoczęto odśpiewaniem przez chór Stow. handlowców, pod batutą p. Fotygi, hymnu „Boże, coś Polskę“.

Słowo wstępne wypowiedział wice-prezes patronatu łódzkiego związku harcerzy polskich, dyr. Jan Czeraszewicz, poczem chór odśpiewał „Wszchemocny Boże“, Muszyńskiego i Galla „Polonez Kościuszki“, a następnie „Bartoszu, Bartoszu“ i „Rozmowę Kościuszki“.

Z kolei prof. Br. Knothe wygłosił odczyt o Kościuszcze, jako skau-cie, podkreślając, że hasła wielkiego Bohatera były hasłami skautów, t. j. Ojczyzna, nauka i cnota. W dalszym ciągu odbyły się deklamacje, poczem podwójny kwartet smyczkowy pod dyrekcją prof. Goebela odegrał „Rococo“, Meyera i „Kwiaty polskie“.

Drugą część programu rozpoczęła odczyt p. Hirsziela o życiu Kościuszki, poczem nastąpiła deklamacja i śpiewy chóru handlowców.

Zakończono żywym obrazem i odśpiewaniem przez harcerzy „Roty“ Konopnickiej.

— **Seminarjum dla wszystkich.** Magistrat zatwierdził uchwałę wydziału szkolnictwa, na mocy której do polskiego seminarjum nauczycielskiego, zgodnie z przepisami, że „publiczna szkoła jest dostępna dla wszystkich bez różnicy wyznania“, będą przyjmowani i kandydaci wyznania ewangelickiego i mojżeszowego.

— **Z Magistratu.** Magistrat na ostatnim posiedzeniu przyjął do wiadomości oświadczenie wydziału zaprawianowania m. Łodzi, że akceptując zasadniczo projekt komitetu zaganków co do obsiania części uprawianego gruntu fasolą i grochem, lecz czyni wykonanie tegoż zależnym od posiadania we właściwym czasie odpowiednich zapasów.

— **Z polskich kursów pedagogicznych.** Imatrykulacja kandydatów, zapisanych na polskie kursy pedagogiczne przy wydziale szkolnictwa, rozpocznie się w poniedziałek, 22 dla szkół, 25 dla szkół polskich i prywatnych, we wtorek, 23 i piątek, 26 dla szkół żydowskich, we środę, 24 i sobotę, 27 dla szkół niemieckich.

Zapisy jeszcze trwać będą do dnia 24-go włącznie w godzinach od 6 do 8 wiecz. Imatrykulacja odbywać się będzie w tych samych godzinach.

— **Podwyższenie taksy za wypiek chleba.** Magistrat zatwierdził postanowienie specjalnej komisji, dotyczące podwyższenia taksy za wypiek chleba do 9 marek od worka mąki.

— **Opał dla szkół.** W ciągu przyszłego tygodnia wszystkie szkoły miejskie otrzymają węgiel za miesiąc październik oraz drzewo na cały rok szkolny.

— **Pralnia dla biednej ludności.** Sekcja kobiet przy M. R. O., uzyskała pozwolenie Magistratu na założenie pralni dla ubogiej ludności w lokalu przy ul. Targowej, użyczonym bezpłatnie przez Elektrownię miejską, która dostarczać będzie również gorącej wody.

Zarząd Sekcji kobiet zaopatrzy pralnie w odpowiednie naczynia i sprzęty, mydło i t. p. oraz zaangażuje dozorczynię.

Legitymacje i porządkowe numery na prawo korzystania z pralni bledni otrzymywać będą we własnych dzielnicach.

— **Z Ligi przeciwgruźliczej.** Zebranie ogólne członków Ligi przeciwgruźliczej odbędzie się w lokalu Stow. techników, Andrzeja 8, o godz. 8 i pół wiecz. w pierwszym terminie — 22 paźd., w drugim zaś — 5 listopada.

— **Z Komisji Pracy.** Wczoraj odbyło się w Magistracie posiedzenie Komisji Pracy, na którym załatwiono sprawy następujące:

Wobec tego, że drugie czytanie budżetu ma się ku końcowi postanowiono, ażeby projekt powołania do życia Delegacji pracy został w formie konkretnych wniosków przedstawiony przez komisję do zatwierdzenia Radzie miejskiej, jak również, aby uwzględniono w budżecie odpowiednią pozycję wydatków na prowadzenie tej Delegacji pracy.

Przewodniczący p. Gralek zaproponował, aby na następne posiedzenie członkowie przybyli z konkretnymi wnioskami w sprawie zmian, dotyczących powyższego projektu. Radny Holenderski domagał się 25 proc. mandatów dla przedstawicieli żydowskich instytucji robotniczych w zarządzie Delegacji, Radny Harasz ządał zupełnej większości dla przedstawicieli polskich stowarzyszeń robotniczych. Radny Rzewski zwrócił uwagę, że zadanie procentowości, jest pozostałością caratu i przenoszeniem walki nacjonalistycznej w sferę robotniczą. W końcu upoważniono radnego Graleka do porozumienia się z przedstawicielem Komisji finansowo - budżetowej, w celu odbycia wspólnego posiedzenia w sprawie ustanowienia minimum płacy dla pracowników instytucji miejskich.

— **Osobiste.** Pomocnik inspektora okręgowego szkolnego, dr. Endelman, przyjechał do Łodzi i objął swoje czynności.

— **Z Sekcji Kobiet przy M. R. O.** Na odbytem wczoraj posiedzeniu zarządu Sekcji Kobiet przy M. R. O. postanowiono, aby ochronki, będące pod opieką M. R. O. otrzymywały blankiety na bezpłatne lekarstwa po każdorazowym skontrolowaniu przez kontrolerów Sekcji kobiet.

Wobec uzyskanego pozwolenia władz na prawo zakupu 3000 arszynów ciepłych materiałów na uszycie koszul dla chorych, sekcja nabyła już pewną ilość potrzebnego materiału i szyje koszul rozpoczęła.

Projektowane kuchnie dla chorych Sekcji postanowiono urządzić w trzech punktach miasta, mianowicie: na Rynku Bałuckim, przy ulicy Zgierskiej 31, przy ul. Rozwadowskiej, róg Alei Kościuszki № 25, oraz na Rynku Geyera № 314. Kwalifikowanie kandydatów na bezpłatne obiady rozpocznie się w przyszłym tygodniu.

— **Zmiana lokalu.** Od poniedziałku, 22 b. m. kancelarja inspektora szkolnego m. Łodzi przenosi się na ul. Średnią 14. Tam też wkrótce będzie przeniesiona kancelarja wydziału szkolnictwa.

— **Wiece protestujące.** Jak się dowiadujemy, wkrótce ma się odbyć wiece protestujące przeciw Gminie żydowskiej, która ignorowała młodzież nacjonalistyczną żydowską, podczas obchodu Kościuszkowskiego, wyznaczając straż honorową w synagoge ze stowarzyszenia asymilatorów „Zagiew“.

Ze związków i stowarzyszeń

× **Z Związku ogrodników.** Jutro o godz. 3-ej po poł. w ogrodzie p. Dymkowskiego przy ul. Brzeziń-

skiej № 101, odbędzie się pokaz ogrodniczy zasilania drzew owocowych. Prelegentem będzie p. Franciszek Wesołek. Wejście na pokaz dla amatorów po 50 fen., zaś dla uczniów szkół po 10 fen.

Pokaz w ogrodzie p. Herbsta nie odbędzie się.

× **Z Zgrom. majstrów piekarskich.** Właściciele nieczynnych obecnie piekarń winni złożyć w nadchodzącą środę dn. 24 b. m. na posiedzeniu starszych cechu swoje świadectwa przemysłowe, w celu uwolnienia się od opłaty podatku za rok 1918.

× **Z Stow. rob. „Naprzód“** Stowarzyszenie spożywcze „Naprzód“ otwiera drugą filję przy ulicy Władzowskiej, gdzie mieścić się będzie równocześnie składnica kartofli, węgla i drzewa.

Stow., które przechodziło po strejku tramwajowym dość poważne przesilenie, gdyż większość członków — pracowników tramwajowych zostało wydalonych, obecnie szczęśliwie przetrwało kryzys i stanęło, dzięki energii i sprężystości członków zarządu w rzędzie pierwszych stowarzyszeń spożywczych.

× **Z Związku kelnerów.** Posiedzenia Zarządu odbywają się co tydzień we wtorki od 8 — 6 godz. — Kancelarja Związku otwarta codziennie od 3 — 5 po poł. Zainteresowani mogą się zwracać do wyżej wspomnianego Związku.

× **Z Stow. właścicieli nieruchomości w Łodzi.** Pod przewodnictwem wice-prezesa p. Mieczysława Pinkusa, odbyło się posiedzenie zarządu Stow. właścicieli nieruchomości w Łodzi, na którym po odczytaniu protokołu z poprzedniego posiedzenia, na wniosek przewodniczącego, uczczono przez powstanie z miejsc. pamięć zmarłego członka zarządu s. p. Karola Bussego.

Pozatem postanowiono drogą telegraficzną złożyć hołd Radzie regencyjnej.

Następnie uchwalono zwrócić się do władz z prośbą o wydawanie właścicielom nieruchomości, posiadającym centralne ogrzewanie, koks z gazowni w stosunku 50 proc. do zapotrzebowania zeszlazocznego. Wreszcie postanowiono zawiadomić członków, że Stow. właścicieli nieruchomości, na podstawie świeżo zawartej umowy z Warsz. Tow. ubezpieczeń od ognia przyjmuje już ubezpieczenie budynków.

## Kronika sądowa.

O zabójstwo męża.

Charakterystyczną sprawę rozwał w dniu wczorajszym Sąd Okręgowy. Na ławie podsądnych zasiadła 54 letnia Paulina Werk, mieszkanka gminy Natolin, powiatu brzezińskiego, której akt oskarżenia zarzuca, iż w dniu 3 sierpnia r. b. podczas kłótni z 56 letnim mężem, uderzyła go siekierą w skroń, skutkiem czego nastąpiła śmierć.

Przestępstwo powyższe jest przewidziane art. 469, 470 i 473 ros. kod. karn. Oskarżona na sądzie zeznała, że nie miała bynajmniej zamiaru zabić męża, który ją wiecznle maltretował i bił, a tego właśnie dnia rano, pokłóciwszy się z nią, nielitościwie skatował. W obronie własnego życia, nie zastanawiając się co robi, chwyciła siekierę i zadała cios w głowę, skutkiem czego po upływie paru chwil mąż wyzionął ducha.

Do sprawy zeznawano dwóch świadków, którzy zeznali, iż Werk był to zły człowiek, kłótniwy, wiecznle pijany i że stale zapowiadał, że zone zgładzi ze świata.

Obronca oskarżonej adw. H. Lański, powołując się na zeznanie świadków prosi sąd o uniewinnienie klientki na mocy art. 45-go, który brzmi:

„Nie będzie uważany za przestępstwo czyn popełniony przy obronie koniecznej itd.“. Obronca podkreśla to, iż podsądna działała w obronie własnego życia — przeto winna być zwolniona od kary.

Sąd po naradzie, zgodnie z wnioskiem obrońcy, Werkową uniewinnił.

Z prowincji.

— **Z Pabjanic.** II Kolo P. M. S. Zarząd i Kola Polskiej Macierzy Szkolnej urządziła w kilkunastu punktach miasta kółka nauki czytania i pisanja po polsku oraz rachunków dla osób, które już wyszły z wieku szkolnego. Zapisy na kółka przyjmuje się: w bibliotece Kola (Dom Ludowy) we wtorki i piątki od godz. 6 do 7 wiecz., w kancelarji Kola w środy i soboty od godz. 6—7, w Konferencji Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo i w Kole obywatelskiej opieki nad dziećmi i młodzieżą przy pabjanickiej Miejscowej Radzie Opiekunczej. Osoby niezamężne otrzymują bezpłatnie elementarne, zeszyty itp.

Niezależnie od tego zarząd wspomnianego wyżej Kola urządziła w Domu Ludowym wieczorowe kursy dla dorosłych, jako dalszy ciąg nauki dla umiejących już dobrze czytać i pisać po polsku, oraz rachować. Na kursach wykładane będą w dwóch kompletach: wyższym i niższym: język polski, rachunki, historia Polski, geografia, przyroda, oraz na żądanie język niemiecki. Kandydaci na kurs wyższy winni wykazać się świadectwem ukończenia 2-eh klas szkoły elementarnej. Opłata wynosi: na kursie niższym 2 marki, na wyższym 3 mk. miesięcznie. Nauka rozpocznie się 1 listopada r. b. i trwać będzie do 1 czerwca 1918 r.

## Z Warszawy.

Rada Regencyjna. — Egzamin sędziowski

— **Urząd sekretarza generalnego** Rady Regencyjnej objął ks. prałat Chelmiński. Wprowadzenie regentów nastąpiło ma w sobotę, dnia 27 b. m. Ceremonia ta odbędzie się z wielką uroczystością. Ośrodkiem uroczystości ma być: złożenie przysięgi i odczytanie z ambony odezwę regentów do ludności kraju w kościele. Plan całej uroczystości jest opracowywany. Przysięgę od członków Rady Regencyjnej odbierze w kościele archikatedralnym biskup kujawsko-kaliski ks. Zdzitowiecki. Do czasu uroczystej intromisji żadne postanowienia ze strony Rady Regencyjnej nie nastąpią. Rozpoczyna się tylko prace przygotowawcze, celem objęcia instytucji urzędowych z rąk Komisji Prześciowej Tymczasowej Rady Stanu, urządzenia siedziby Rady Regencyjnej, kancelarji, biur i t. d.

— **Prezesa Sądów Okręgowych** otrzymali polecenie Dyrektora Departamentu Sprawiedliwości stosowania się do artykułu 10 przepisów tymczasowych o urządzeniu Królewsko-Polskiego Sądownictwa, — gdy chodzi o przedstawienie do nominacji pisarzy hipotecznych, komorników, rejentów i sekretarzy. Wszelkie ogłoszenie konkursów na posady rejentów jest zbyt techniczne i nie oparte na prawie. Osoby, ubiegające się o te stanowiska, podlegają egzaminowi wtedy jedynie, gdy nie posiadają wyższego wykształcenia prawnego. Umyślna komisja winna poddać egzaminowi tych jeno z czynnych obecnie rejentów, których kwalifikacje nie były sprawdzone w sposób prawem przepisany.

## Wojna.

### Komunikat niemiecki.

BERLIN. (Urzędowo).

Wielka Kwatera Główna, 19-go października:

Zachodnia widownia wojny.

Front wojsk gen. feldmarszałka

Ks. Rupprechta Bawarskiego

Artyleryjska działalność bojowa we Flandrii dosięgła wczoraj w wybrzeżu, oraz między Izera a Lys znowu znacznego napięcia. — Szczególnie gwałtowny był ogień w lesie Houthoulist, pod Paschendaale, oraz między Gheluvelt a Zandvoorde.

Front Niemieckiego Następcy Tronu.

Po deszczowej pogodzie, bitwa armatnia na północnym-wschodzie od Soissons była od wczoraj w po-ludnie znowu wzmoczona do pełnego napięcia i szaleje odtąd prawie bez przerwy, pochłaniając potężne masy amunicji. Zrana ruszyły silne oddziały francuskie po ogniu huraganowym do natarć wywiadowczych pod Vauxaillon, zaś wieczorem na całym froncie do Brave; w lokalnych walkach odrzucono wszędzie nieprzyjaciela.

Sąsiednie odcinki, oraz teren za frontem bojowym znajdowały się pod najsilniejszym ogniem przeszkodowym, na który energicznie odpowiadaliśmy.

We wschodniej części Chemin des Dames francuzi ponownie zaatakowali trzykrotnie stanowiska nasze na północ od młyna Vauxaillon, zastali wszędzie krwawo odparci.

Wśród innych armji mgła deszcz ograniczyła działalność bojową.

Przeciwnicy nasi stracili wczoraj 12 samolotów, a wśród nich 6 z eskadry lotniczej, która rzuciła bomby na Roulers i Ingelmunster, wy-rządzając znaczne szkody w zabudowaniach.



**Wschodnia widownia wojny.**

Wojska nasze pod rozkazami generała porucznika von Estorffa, przeprawiwszy się w łodziach, oraz po nasypie kamiennym przez Mały Sund, wywalczyły zachodni brzeg wyspy Moon. W szybkim parciu naprzód pokonano rosyjczyków, gdzie stawili opór; do południa cała wyspa znajdowała się w naszym posiadaniu.

Interwencja oddziałów marynarki, które wylądowały od północy i od południa, oraz dział z okrętów naszych przyczyniła się znacznie do szybkiego powodzenia.

Dwa rosyjskie pułki piechoty, liczące 5,000 szeregowców, wzięto do niewoli; łup jest znaczny.

Na Oesel i Moon w ręce nasze wpadły 1 sztab dywizji i 3 sztaby brygady.

Nasze morskie siły bojowe stoczyły na wodach dokoła Moon kilka walk z nieprzyjacielskimi okrętami wojennymi.

Na rosyjskim okręcie liniowym „Sława”, o pojemności 12,500 tonn, wzniecono pociskami ogień, poczem okręt zatonął; między Moon a wyspą sąsiednią Schildab.

Lotnicy piechoty i marynarki powiadomiali dobrze dowództwo o miejscach przebywania sił nieprzyjacielskich i atakowali bombami i ogniem z karabinów maszynowych nieprzyjaciela na kontynencie i na morzu częstokroć ze stwierdzonym działaniem.

Na rosyjsko-rumuńskim froncie na kontynencie, oraz na

**Froncie macedońskim**

żadnych szczególnych wydarzeń nie było.

Pierwszy Generał-Kwatermistrz Ludendorff.

**Więści z Rosji.**

**Propozycja rad rob.-żołnierskich.**

Dzienniki medjolańskie dowiadują się z Petersburga, że organ Rad robotniczych i żołnierskich proponuje w imieniu tychże Rad, ażeby sprzymierzeńcy wypowiedzieli niedwuznacznie swe zapatrywania na sprawę pokoju. Rząd rosyjski chce wiedzieć jasno, przedewszystkiem, czy sprzymierzeńcy gotowi są podjąć rokowania pokojowe, czy sprzeciwiają się pokojowi, zawartemu na zasadzie zrzeczenia się aneksji i odszkodowań i na zasadzie samookreślenia narodów, wreszcie, czy zgadzają się na zrewidowanie i opublikowanie traktatów.

**Przewiezienie spiskowców do Bychawy.**

Jak donosi „Riecz”, zamieszanych do spisku gen. Kornilowa przewieziono specjalnym pociągiem pod dozorem specjalnego komendanta Grigorjewa do Bychawy, gdzie zostaną rozlokowani w specjalnym pomieszczeniu. Prócz Kornilowa przewieziono do Bychawy 20 osób, w tej liczbie gen. Romanowskiego, Łukomskiego i pułkownika Sacharowa.

**Evakuacja Rewla.**

Petersburska Agencja Telegraficzna donosi: Według informacji „Nowoje Wremia”, w dniu 16 b. m. rozpoczęta została ewakuacja Rewla, na skutek groźnego położenia, wytworzonego przez ofensywę niemiecką.

Według wspomnianego pisma mieszkańcy porzucają miasto, udając się do wewnętrznych prowincji Rosji.

**Przeniesienie kwatery głównej.**

„Dzielo Naroda” donosi, że rosyjska kwatera główna przeniesiona została tymczasowo z Mohylowa do Pskowa. Skład kwatery głównej zmniejszono o 48 oficerów. Skasowano bardzo wiele stanowisk o znaczeniu przeważnie dekoracyjnym.

**Nowe posiłki.**

Dzienniki bazylejskie donoszą na podstawie wiadomości, zamieszczonych przez gazety londyńskie, iż rosyjska kwatera główna przeniesiona została z Mohylowa do Dor, atu.

Z Peterburga wysłano na front nowe posiłki wojskowe, w kierunku Dźwińska.

Pomiędzy Dźwińskiem a Witebskiem skoncentrowano znaczne i świeże siły zbrojne.

**Telegramy.**

**Zjazd konserwatystów.**

BERLIN. — W niedzielę i w poniedziałek odbył się w Berlinie zjazd stronnictwa wolno konserwatywnego. Uchwalono na nim rezolucję następującą:

1) Nie godzimy się na politykę rządu w sprawie polskiej.

2) Odrzucamy myśl zaprowadzenia systemu parlamentarnego w Niemczech. Żądamy silnego rządu, stojącego ponad stronnictwami, któryby w ścisłym związku z przedstawicielstwem ludu, a pod odpowiedzialnością własną kierował sprawami państwa. Charakter związkowy państwa musi być zachowany.

3) Protestujemy przeciwko mieszaniu się państw nieprzyjacielskich do nowego uregulowania naszych stosunków konstytucyjnych, mianowicie przeciwko zuchwałemu dążeniu Wilsona do zrobienia wyłomu w wierności ludu do Cesarza. Zbudujemy sobie własny dom według wymagań chwili, ale uważamy za konieczne, aby nowe uregulowanie odbyło się bez zbytełnego pośpiechu, nie pod naciskiem wojny, tamującym wolną decyzję, i nie bez współdziałania uprawnionego naszych żołnierzy.

**Na Bałtyku.**

BAZYLEA, 19.10. „Basler Anzeiger” pisze: Wojska niemieckie czynią dalsze postępy na wyspie Oesel. Część rosyjskiej floty bałtyckiej cofnęła się do portu w Rewlu. Pewna część okrętów wojennych przebywa w zatoce w Pernowie.

Okręty niemieckie przedarły się do cieśniny Moon, a ponieważ donoszą o zbliżaniu się okrętów rosyjskich, oczekiwane należy bitwy morskiej pomiędzy obydwoma flotami.

Rosjanie liczą się już z możliwością ataku niemieckiego na wrzbiec inflanckie, przez co zagrożony by został na tyłach front rosyjski pod Rygą.

**Konferencja koalicji w Londynie.**

BERLIN. — Według „National-Ztg.” donosi „Dien” petersburski, że konferencja koalicji dla ustalenia celów wojny jest już zupełnie przygotowana i rozpocznie się w Londynie d. 10-go listopada r. b. Na konferencji tej będą czynione usiłowania, ażeby program pokojowy mocarstw centralnych, o ile będzie do tego czasu znany, dalej program pokojowy demokracji rosyjskiej, program Wilsona, wreszcie cele wojenne Francji i Włoch sprowadzić do wspólnego mianownika i na tej podstawie rozpocząć poważne narady pokojowe.

W Londynie poddane będą gruntownemu zbadaniu ostatnie oświadczenia mocarstw centralnych, a mianowicie, czy zawierają podstawy, któreby wskazywały, iż skłonność do pokoju jest u mocarstw centralnych szczerą i trwałą. Konferencja zadecyduje również o odpowiedzi koalicji na notę papieską.

**Echa katastrofy w Schoenhausem.**

BERLIN. — Do Stendalu nadchodzą następujące szczegóły o katastrofie kolejowej na stacji Schoenhausem, wskutek której — jak już donoszono — 25 dzieci straciło życie.

Pociąg z dziećmi, powracającymi z Prus zachodnich do Essen, wjechał około godz. 5 zrana, wskutek nie uważania sygnału, na pociąg towarowy, stojący na stacji. Uderzenie było tak silne, że 3 ostatnie wagony pociągu towarowego, natarowane zie-

miakami, spiętrzyły się na lokomotywie pociągu osobowego. Pierwszy wagon osobowy, znajdujący się za bagażowym, uległ zupełnemu zderżeniu. Cztery ostatnie wagony osobowe, wyrzucone z szyn, legły przewrócone o 30 metrów od toru. Szyny poskręcały się, jak nici. Cała przestrzeń zasypana jest odłamkami wagonów i szkła, poduszkami i podartą odzieżą. Oprócz 25 dzieci, zginął także na miejscu brekowy pociąg towarowy. Z 15 dzieci rannych, przysłanych pociągiem ratunkowym do szpitala w Stendal, dwoje już zmarło. Winnym katastrofy ma być maszynista pociągu osobowego. Maszynista ten ocalał. Dzieci pochodzą z okręgu przemysłowego i były wysłane dla odżywienia się do Prus zachodnich.

**Doniesienie „Matina”.**

BAZYLEA, 19.10. „Basler Nachrichten” otrzymały następujące doniesienie z Paryża: Jak wiadomo, parlament francuski na tajnym posiedzeniu wtorkowym rozważał pewne propozycje pokojowe Niemiec, którym wszakże Niemcy zaprzeczają. Nie wiadomo jednak nic o tem publicznie, co Ribot i Briand zakomunikowali w tej sprawie.

Według doniesienia „Matina” Niemcy za pośrednictwem pewnego mocarstwa neutralnego miały złożyć Anglii zupełne zadowalniające oświadczenie w sprawie belgijskiej, oraz miały zapewnić również, że sprawa Alzacji i Lotaryngji da się z łatwością rozwiązać. Następnie Niemcy za pośrednictwem Luciusa, swego przedstawiciela w Sztokholmie, miały się zwrócić do Rosji o wyjawienie jej żądań, zapewniając, że Francja i Anglja zgadzają się na pokój separatywny.

W sprawie tej berliński „Lokal-Anzeiger” nadmieniał: Doniesienia „Matina” o rzekomej propozycji ze strony niemieckiej, przedstawionej Anglii, Francji i Rosji, jak dowiadujemy się z miarodajnego źródła, są najzupełniej zmyślane.

**Sytuacja we Włoszech.**

ZURYCH, 19.10. — Donoszą tu z nad granicy włoskiej: W rzymskich kołach politycznych wyniki obrad obecnej sesji parlamentu włoskiego oczekiwane są z ogromnym napięciem, gdyż sprawa pokoju stanowić będzie główny przedmiot dyskusji.

Oficjalni socjaliści są zdecydowani zażądać od gabinetu konkretnych wyjaśnień co do stanowiska Włoch w stosunku do noty Papieża i odpowiedzi na nią państw centralnych.

Podobno robotnicy zamierzają poprzeć wystąpienia swych przedstawicieli w parlamencie zorganizowanymi na wielką skalę demonstracjami. W kwestji tej odbywają się liczne wiece już od kilku dni.

Kulminacyjnym punktem tych manifestacji ma być czterdziestodniowy strajk powszechny.

W Rzymie, Medjolanie, Turynie i innych miejscowościach w dniu, w którym odbywać się będą w parlamencie debaty nad interpelacjami socjalistów, nastąpić ma pochody robotnicze poprzez główne ulice.

Rząd, który powiadomiony jest o tych projektach czynił wszelkie wysiłki by nie dopuścić do ich urzeczywistnienia.

**Akcja pokojowa Hiszpanji.**

BAZYLEA, 19.X. Dzienniki tujejsze donoszą, iż agentura rzymska „Volta” zapewnia, jakoby poseł hiszpański przy Stolicy Apostolskiej otrzymał polecenie swego rządu wejść w bezpośredni kontakt z Watykanem na gruncie akcji dyplomatycznej na rzecz pokoju.

**Werbunek kobiet w Anglii.**

BERLIN. Z Zurychu donoszą do „Lokal Anzeigera”: Korespondent londyński „Neue Züricher Ztg.” donosi, że rząd angielski potrzebuje obecnie miliona kobiet dla zastąpienia mężczyzn przy dozorcze nad zakładami i gmachami wojskowymi. Werbowane kobiety mają otrzymać unudorowane wojskowe i odbywać ćwiczenia „bronią”.

**Szkody w Dunkierce.**

BERN, 19.10. Prasa francuska zamieszcza szczegółowe opisy spustoszeń, dokonanych w Dunkierce wskutek ostatnich nieprzyjacielskich ataków napowietrznych. Jak widać z tych opisów, ogromna liczba domów, śpiżnic i wszelkiego rodzaju składów leży w gruzach, wiele też uległo spaleniu. „Petit Parisien” dochodzi do wniosku, że podczas tych wydarzeń znaczna liczba osób poniosła śmierć na miejscu.

**Przewóz wojsk.**

MONACHJUM. — Z Genewy donoszą do „Münchener Ztg.”: — Według wiadomości, podanych przez pisma lugduńskie, od tygodnia wstrzymany jest zwykły ruch osobowy i towarowy na liniach kolejowych we Francji i we Włoszech. — Natomiast nieprzerwanie są w ruchu pociągi wojskowe z Francji do Włoch. Transportowane też jest kolejami w tym samym kierunku liczne wojsko angielskie, angielska broń i amunicja. Na liniach kolejowych Włoch północnych panuje nadzwyczaj żywy ruch, wskazujący, że na froncie włoskim przeprowadzane są na wielką skalę przesunięcia wojska.

**Gabinet włoski zachwiany.**

BERN, 19.X. „Popolo d’Italia” donosi z Rzymu:

Wobec wczorajszego posiedzenia rady ministrów naogół przeważa zdanie, iż dni gabinetu włoskiego są policzone, oraz że nie zdoła on uniknąć swego losu.

„Secolo” komunikuje, iż co do sytuacji gabinetu wygłaszane są najróżnorodniejsze poglądy. Nie sposób już dzisiaj wydać opinję ostateczną, ponieważ rozprawy trwać będą długo.

**Odpowiedź koalicji.**

LUGANO, 19.X. — Jak donoszą dzienniki włoskie, poseł angielski przy Watykanie oświadczył, że odpowiedź koalicji na notę pokojową Papieża doręczona będzie w początkach listopada.

**Armja amerykańska.**

BERLIN. Z Rotterdamu donoszą: Sekretarz amerykańskiego departamentu wojny ogłasza, że Stany Zjednoczone powołały dotychczas pod broń i wyćwiczyły 481,000 żołnierzy.

**Zarządzenia prezydenta Wilsona.**

BERLIN. — Z Genewy donoszą do „Vossische Ztg.”: Jak telegrafują z Waszyngtonu do „Petit Parisien”, na mocy otrzymanych pełnomocnictw dyktatorskich prezydent Wilson nakazał zasadniczo sekwestr wszelkiej własności nieprzyjacielskiej, tudzież patentów, wystawionych poddanym państw nieprzyjacielskich. Patenty te mają być wyzyskane na rzecz rządu amerykańskiego. Ta sama proklamacja nakazuje cenzurę depesz drutowych, iskrowych oraz listów.

Dla poparcia pożyczki narodowej, oznaczonej na dzień 24-ty b. m., prezydent Wilson ogłosił proklamację pod hasłem: „Do pokoju przez zwycięstwo”.

**Telegramy własne**

(Ag WAT z ostatniej chwili).

**Nacjonalisci niemieccy w Austrii.**

WIEDEN, 19.X. (w.) Członkowie niemieckiego Zjednoczenia Ludowego w celu popierania interesów niemieckich we wszystkich dziedzinach państwowego i ludowego życia niemieckiego w Austrii — postanowili utworzyć partję narodową, którą tymczasowo reprezentować będą: poseł Dobernick, dr. Erler i dr. Sylvester

**Dlaczego?**

ROTTERDAM, 19.X. (w.) „Daily Mail” zapytuje z jakich powodów flo- ta angielska nie wystąpiła w obronie zatoki Ryskiej, albo dlaczego choćby nurkowce angielskie nie znajdowały się na podwodzie.

**Przypięszona ewakuacja Petersburga.**

PETERSBURG, 19.10. (w.) Ag. Reutera donosi, że w związku z no-



wem położeniem rzeczy, rząd rosyjski przedsięwziął środki w celu rychłej ewakuacji stolicy.

**Choroba króla greckiego.**

GENEWA, 19.10. „Lokal Anz.” informuje, że zgodnie z doniesieniem z Zurychu, król Konstanty grecki podda się w klinice prof. d-ra Sauerbrucha ponownej operacji. Stan zdrowia króla budzi poważne obawy.

**Chwiejna Argentyna.**

BAZYLEA, 19.10. (w.) Londyński „Morning Post” donosi z Buenos Aires pod datą 15 października: Ministerjum argentyńskie na posiedzeniu w dniu 15 b. m. odrzuciło wniosek gabinetu w sprawie zerwania stosunków dyplomatycznych z Niemcami.

**Ameryka wciąż pożyczka.**

ROTTERDAM, 19.10 (w.) Jak się dowiaduje „N. Rotterd. Courant” — Ameryka ponownie pożyczyla Rosji 15 milionów co łącznie z sumą, pożyczoną dotychczas, stanowi 325 milionów dolarów.

**Ze świata.**

X **Wizje pokojowe.** Pisma angielskie zamieszczają charakterystyczne dla nastrojów obecnych dane. „Daily Express” pisze mianowicie, że przed miesiącem mniej więcej wielu ludzi twierdziło, iż przez kilka wieczorów widziało Anioła pokoju w powietrzu, unoszącego się ponad Grays w hrabstwie Essex. a nad głową tego anioła płomiennymi zgłoskami rysował się wyraz „Pokój”. Cóż sami fantasty dnia 15-go września wieczorem widzieli nad starym kościołem opactwa Waltham dwie postacie niewieście, które przez chwilę zawisły na wieży kościelnej i rozwinęły długą wstęgę z napisem „Pokój”.

poczem równie tajemniczo znikły, jak ukazały się.

X **Odkrycie platyny na Alasce.** — „Financial Times” donoszą z Nowego Yorku: Kola rządowe Stanów Zjednoczonych ogromnie żywo zainteresowały się odkryciem pokładów platyny na Alasce, mając nadzieję znaleźć dostateczne ilości tego metalu dla potrzeb wojennych koalicji. Czterech rzeczoznawców ma zbadać tę sprawę i osądzić, czy nowo odkryte pokłady będą mogły zastąpić dotychczasowe największe w świecie źródło platyny, mianowicie niedawno zatrzaskane kopalnie na Uralu.

Brak platyny jest tak wielki, że jej cena podniosła się od początku wojny z 43 do 105 dolarów za uncję. Platynę używa się do różnych celów wojennych, szczególnie przy wytwarzaniu kwasu siarczanego, chociaż jeden z nowych wynalazków czyni platynę w tym wypadku zbędniejszą, pozatem do wyrobu kontaktów zapalających na samolotach, samochodach, a także w aparatach telegraficznych i telefonicznych.

(P. P.)

**Ofiary.**

Warszawskie T-wo Ubezpieczeń od Ognia zamiast kwiatów na grób b. p. Józefa Guttmána, wieloletniego swego predatawicela, złożyło na Polską Macierz Szkolną mk. 145 (marek sto czterdzieści pięć), za którą to ofiarę zarząd P. M. Szkolnej składa serdeczne Bóg zapłać

— Zamiast depony, z okazji ślubu p. Stefani Przedpeńskiej z p. Karolem Bajorem składa P. Majerowa Mk. 3.— i Józef Majer Mk. 3.— dla najbliższych, do uznania redakcji.

**I Loteria Legionów Polskich.**

(Tabela nierzędowa).

II klasa. I-szy dzień ciągnięcia.

Mk. 5000	Nr 5679,
Mk. 1600	Nr 13192,
Mk. 1000	Nr 29937,
Mk. 800	Nr 19686 23044,
Mk. 400	Nr 237 6335 7217 7329

Mk. 128	Nr 2893 3387 6705 6767
7417 7519 7547 8332 10239 10818 12534 14652	
14744 14811 14832 16143 16563 16613 19085	
19800 20259 22619 24470 29573 29707 29817.	

**Po mk. 80 Nr. Nr.1**

92 121 31 71 221 64 313 62 63 74 404 17
59 542 43 619 22 25 702 67 811 61 965,
1045 216 35 330 71 522 66 639 42 745 67
83 831 943 85,
2043 79 112 20 56 58 72 81 238 313 59
72 78 92 439 36 43 530 29 50 604 40 743 801
33 43 901 9 29 36 63,
3046 50 95 252 55 65 351 488 58 535 54
97 618 36 63 752 75 91 910 73 92,
4005 25 61 73 85 115 94 214 60 80 328 35
56 71 416 36 74 92 93 511 56 676 768 859 64 86
928,
5017 41 443 56 70 84 98 512 74 634 73
781 88 834 44 972,
6167 258 567 628 38 48 714 808 46 49 94
928,
7016 28 44 72 309 73 512 26 604 66 703 52
8027 146 51 302 438 48 48 518 52 72 626
67 747 77 838 50 76 911 15,
9020 26 84 108 12 43 62 97 347 50 67 414
89 687 791 827 42 74 87 98 957,
10190 277 381 420 22 33 509 23 45 691 711
37896 913.
11015 70 88 239 75 324 66 402 40 49 538
83 606 70 74 722 52 63 84 832 54 95 955
12103 12 42 57 61 70 94 260 318 28 33 46
83 400 53 529 48 83 666 798 816 64 955 81,
13088 93 197 204 5 22 45 60 65 80 327 455
80 531 67 620 21 80 91 752 921 23
14035 127 78 246 64 88 99 401 62 536 617
81 717 49 57 69 821 52 68 84 918 42 67,
15025 35 52 90 107 45 54 85 311 60 73 74
408 24 38 78 574 609 23 37 64 91 766 83 89
857 65 926 73 96,
16033 41 60 116 252 85 89 365 404 9 46
90 98 501 34 621 757 802 13 56 73 78 950 64 80,
17029 152 98 305 18 407 640 49 76 804 31
87 963 79.
18003 16 40 71 87 100 61 65 71 75 244 60
67 370 449 71 85 503 7 12 34 70 606 9 73 705
859 941,
19181 239 93 383 91 98 414 16 91 563 90
92 647 763 74 77 93 848 54 63,
20002 65 86 97 123 65 66 202 14 362 455
501 13 39 93 629 49 52 94 710 30 50 54 58 806
8 79 918 45 52 79,

21001 73 180 229 350 426 48 506 39 661
83 706 30 99 935 41 99,
22033 113 83 89 91 204 30 300 400 10 22
71 96 97 506 83 618 47 80 797 873 916 70 95,
23013 46 49 89 179 227 95 300 86 442 517
36 87 644 763 834 43 92 920 63,
24014 31 90 113 67 268 370 76 452 57 507
55 73 78 695 24 54 63 707 19 866 88 927 51 85,
25052 86 102 38 66 256 338 64 454 56 512
18 27 35 42 50 665 70 799 838 93,
26039 96 98 108 19 60 272 381 402 26 544
601 9 77 80 705 64 75 802 76 974 90 93 97,
27002 6 44 60 108 31 228 33 78 465 507
48 609 94 736 826 33 65 75 925,
28009 19 47 68 117 22 41 42 93 257 86 305
7 46 83 86 94 444 46 48 66 503 72 78 88 610
88 758 77 84 867 70 925 73,
29070 124 52 98 217 308 51 90 439 51 98
529 40 615 43 93 761 68 76 847 62 94 963 77,
30040 86 123 311 25 27 83 419 71 86 96
502 21 628 60 82 84 749 915 35 53 70 73 83,
31016 70 48 108 28 47 242 69 85 302 39
93 400 63 537 745 817 50 93 909 47 54 72 77,

Przy każdej okazji pamiętajmy o biednych naszego miasta, których los z dniem każdym pogarsza się

Nie zapominajmy o rodakach naszych, przebywających w obozie dla jeńców.

**LOS Y**

**Klasowej Loterii Legionów Polskich**

Do nabycia w Administracji „N. Kurjera Łódzkiego”, Zachodnia 37

Cena 1/4 losu 6 marek 25 fen.

Można nabywać na raty.

**Polskie Kursa Pedagogiczne**

Wydziału Szkolnictwa m. Łodzi.

Zapisy kandydatów będą trwać do dnia 24-go b. m. włącznie.

Immatrykulacja zapisanych kandydatów szkół polskich i prywatnych na się odbywać w poniedziałek, dnia 22 i w czwartek 25.

szkół żydowskich 23 i 26,  
szkół niemieckich 24 i 27.

Godziny przyjęć: 6—8 po poł. w lokalu kursów przy ul. Dzielnej 44.

**Dyrektor.**



Lampka z drutu ciągnionego

Żądacie wyłącznie Lampek Wotan.

**Polskie Seminarjum Nauczycielskie**

Gubernatorska 3.

Są jeszcze wolne miejsca na I-szym i II-gim kursie. Kandydaci i kandydatki wszystkich wyznań mogą się zgłaszać do kancelarii Seminarjum codziennie w godz. od 10 do 2, do 24 b. m.

**Dyrektor.**

Wydawca i redaktor naczelny Antoni Książek (Zachodnia 37).

**Potrzebna sala**  
z oświetleniem, opałem i fortepianem  
(ewent bez)  
na przeciąg 4—6 miesięcy - po kilka godzin w tygodniu.  
Adresy proszę składać w adm. „N. K. Ł.” sub „SALA”

**Zarząd Stow. Właścicieli Nieruchomości m. Łodzi,**  
ul. Krótka Nr 9.  
Podaje do wiadomości pp obywateli, że wobec zawieszenia działalności, pracujących w Kraju Rosyjskich Towarzystw Rsecuracyjnych zawarł specjalną umowę z Warszawskiem Towarzystwem Ubezpieczeń od ognia w przedmiocie utworzenia w temże Towarzystwie oddzielnej wzajemnej GRUPY ubezpieczeń budynków mieszkalnych  
Każdy właściciel nieruchomości może bezpośrednio lub za pośrednictwem swego dotychczasowego agenta ubezpieczyć od ognia swoją nieruchomość w naszym Stowarzyszeniu.  
Pp agentom, przenoszącym ubezpieczenia do naszej Grupy, wypłacana będzie otrzymywana przez nich dotychczasowa prowizja  
Bliższych informacji udziela biuro Stowarzyszenia ul. Krótka Nr 9, codziennie od 5 do 7 po poł  
**Zarząd.**

**Nauczycielka muzyki**  
udziela lekcji, przygotowawia do szkół muzycznych, sumiennie i niedrogo. Starszym kurs skrócony. Dla pracujących lekcje niedzielne. Oferty pod lit. B. H. 15. do administracji. N. K. Ł.

**Zarząd Resursy Rzemieśln. w Łodzi.**  
Zaprasza wszystkich swych członków z rodzinami i wprowadzonymi gośćmi na tradycyjny podwieczorek, który odbędzie się w odnowionej sali Resursy w dniu 21 października r. b. o godz. 5 po południu.  
Na program podwieczorku złożą się kwartet śpiewaków, tercet cytrystów, deklamacja, śpiew solowy oraz gry towarzyskie.  
Herbaciany bufet na miejscu  
Wejście dla członków 25 fen., dla wprowadzonych gości 50 fen., panie placą połowę.

**Detailiczna sprzedaż**  
po hurtowych cenach  
**resztki** różnych towarów jak: na garnitury damskie i męskie, na bluzki i suknie, oraz bostony, szewioty, sukna, korthy, różne cągi i barchany; białe i kolorowe — dostać można jak najtaniej przy ulicy Dzielnej 34 m. 14 (poprzedz. na ofieyna i piętro).  
**UWAGA! kopowana OSUBIE po bardzo tanich cenach!**  
Ceny stałe. Ceny stałe.

**Kredens, szafy i lustra**  
oraz garderobę sprzedam  
Południowa 24 — stróż wskaże

**OGŁOSZENIA DROBNE:**

**A** kuszerka Marja Kubička przyjm. je. Piotrkowska Nr 199 — 7.

**B**ardzo tanio wyprzedajemy piękne resztki na męskie ubrania, oraz nadzwyczaj mocny materiał na ciepłą bieliznę, gotowe spodnie. ul. Piotrkowska Nr 145. m. 34.

**K**upię używany kołnierz futrzany K. Jarocińska ul. Piotrkowska Nr 121, sklep.

**P**otrzebna jest gospodyni do gospodarstwa wiejskiego, w średnim wieku, pracowita i sumienna. Pożądane świadectwa z takich że posad lub poważne rekomendacje. Oferty uprasza się składać do administracji niniejszego pisma pod „Gospodyni wiejska”

**P**otrzebny fotografista do Łowicza: u. Zduńska Nr 27, Piaszyński.

**P**ierwszorządny Krawiec Damski Z powodu kryzysu, szyje elegancko kostjomy od m. 20. Falta od m. 12. Suknie od m. 5. Podług najnowszych modeli. Pracownia B. Budzkiej, ul. Piotrkowska Nr 17. Na zamówienie Fasony papierowe.

**S**klep z przylegającym mieszkaniem oraz wszelkimi wygodami, również pojedyncze mieszkania z wszelkimi w wygodami zaraz do wynajęcia, Cegielniana 10, od 12—1.

**174 Piotrkowska** Sortownia Chrześcijańska, przerabia, niuje, reparuje, odświeża, czyści, pluje chemicznie i farbuję garderobę męską. Roboty wykonywa tanio, szybko i starannie.

**Z**gubiono paszport niemiecki, wydany w Łodzi na imię Wojciecha Derbickiego za Nr 802946, wraz z dwoma kwitami za komorną na 20 rb. od M. Marciniaka i na 16 rb. 50 kop. od Franciszka Judy, wystawione w 1915 r. oraz 13 rb. Znalazca zechce odesłać do II uczątku.

**Z**aginiony paszport niemiecki, wydany w Łodzi, na imię Jadwigi Komorowskiej.

**Z**aginiony dowód Nr 199712—200184 Oddziału I Łódzkiego Warszawskiego Akcyjnego Towarzystwa Pożyczkowego. Zachodnia Nr 31.

**Z**aginiony dowód Nr 196334 Oddziału I Łódzkiego Warszawskiego Akcyjnego Towarzystwa Pożyczkowego Zachodnia Nr 31.

**Z**aginiony dowód Nr 175040-175042 Oddziału I Łódzkiego Warszawskiego Akcyjnego Towarzystwa Pożyczkowego, Zachodnia Nr 31.